

Сергій Гальчак (м. Вінниця)

СЛОВО ПРО ЮВІЛЯРА

В Україні є чимало видатних синів і дочок, які стали її величчю, гордістю та славою. У цій чудовій когорті й Олександр Петрович Реєнт – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, голова Національної спілки краєзнавців України, головний редактор журналу «Краєзнавство».

Майбутній вчений народився 10 травня 1949 р. в с. Дяківці Літинського району Вінницької області. Як і всі сільські працелюби, змалку звик трудитися, покладатися тільки на власні сили, копіткою працею перемагати складні обставини і проблеми, котрі так часто ставило перед ним життя. Штрихи біографії О. Реєнта є прикладом непростой долі сільського хлопця, що прагнув знань і, не зважаючи на труднощі, досяг своєї мети.

Ще з юних літ засвоїв просту життєву мудрість, на якій не раз наголошував батько Петро Йосипович: «Шануй людей праці і знай всьому справжню ціну». Саме від батьків Олександр отримав свої перші уроки справедливості, навчився поважати гідність людини, цінувати її працю. Саме вони виховали сина в кращих традиціях українського народу, прищепили любов та повагу до культури, звичаїв, традицій рідного краю, до історії, котра згодом стала змістом його життя.

Не випадково ще в шкільні роки історичне минуле рідних Дяківців, які беруть свій початок від XIII ст., створювало в його уяві тремтливу ауру безперервності часу, нерозривного зв'язку минулого і сучасного. Тоді ж з'явилася стійка жага до нових знань про рідний край та буття всього українського народу. Закінчуючи школу, Олександр у виборі не сумнівався – його вабила професія історика...

У 1970 р., відслуживши строкову службу в армії, вступив на історико-педагогічний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова).

Крім жаги до знань у студентські роки проявив чималі організаторські здібності. Був обраний секретарем комсомольської організації вузу, під час літніх канікул три роки очолював студентський будівельний загін «Славутич», що регулярно приїжджав із Києва в радгосп «Буревісник» Наурзумського району Кустанайської області (Казахська РСР).

У той самий час разом із студентами-однодумцями, у ході кампанії за збереження пам'яток історії та культури України, виразно продемонстрував свою громадську позицію: активно підключився до збору коштів на реставрацію Золотих Воріт, які нині стали однією з візитівок столиці, не шкодував на добру справу частини своєї скромної студентської стипендії...

У 1975 р. здобув омріяну вищу освіту, закінчивши вуз із відзнакою. У 1975–1977 рр. працював у ньому викладачем. У 1977–1980 рр. був аспірантом, молодшим науковим співробітником Інституту історії АН УРСР. У 1981 р. став кандидатом історичних наук, 1991 р. – старшим науковим співробітником Інституту. В 1988–1995 рр. за сумісництвом також працював доцентом

кафедри суспільних наук Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І.К. Карпенка-Карого, у 1995 р., теж за сумісництвом, – професором кафедри історії України Київського державного лінгвістичного університету.

Новий етап у житті Олександра Петровича розпочався 1994 р. після успішного захисту докторської дисертації, коли його було призначено в. о. заступника директора Інституту історії з наукової роботи (10 липня 1996 р. Президія НАН України затвердила О. П. Реєнта на цій посаді). 1994 року науковець став також заступником головного редактора «Українського історичного журналу», членом вченої та спеціалізованої вченої рад Інституту історії України НАН України.

Найбільшою його якістю як організатора науки виявилось вміння вирізнити проблеми, знайти засоби для їх вирішення. Як відзначається у передмові до його книги «Україна ХІХ–ХХ століть. Роздуми та студії історика», «...О.П. Реєнт – організатор і керівник від Бога. Він, перебуваючи на посаді заступника директора Інституту історії України НАН України, не тільки вмilo координує діяльність усіх підрозділів такої складної установи, якою є сучасний академічний інститут, але й [з 19 травня 1999 р.] вправно керує роботою одного з найбільших його відділів – історії України ХІХ – початку ХХ ст. Знаходячи персональний підхід до кожного зі своїх підлеглих, Олександр Петрович, наче добрий диригент (в українській народній традиції «регент», або ж «реєнт», тобто керівник церковного хору, яким був колись предок ювіляра, що й залишив своїм нащадкам прізвище), вмie не просто надихнути кожного на творче виконання індивідуальних завдань, але й згуртувати колектив для реалізації спільних проєктів».

У 1997 р. розпорядженням Президії НАН України включений до складу редколегії «Енциклопедії історії України», з 1998 р. – член авторського колективу науково-пошукового агентства «Книга Пам'яті України» – «Безсмертя»: Книга Пам'яті України (1941–1945 рр.), з 2005 р. – заступник голови редакційної колегії серії книг «Реабілітовані історією. Київська область». У 2006 р. розпорядженням Кабінету міністрів України призначений головою Головної редакційної колегії «Книга пам'яті України». З 2000 р. – голова редколегії збірника наукових праць «Проблеми історії України ХІХ – поч. ХХ ст.». Багаторічний член редколегії наукового видання «Наукові записки Вінницького державного педа-

гогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія».

У 1997–2001 рр. О.П. Реєнт – заступник голови, голова експертної ради ВАК України з історичних наук. З 2004 р. – член ДАК МОН України. В 2000 р. обраний членом-кореспондентом Національної академії наук України. Академік Української академії історичних наук. Почесний доктор і професор Переяслав-Хмельницького державного університету ім. Г. Сковороди, почесний доктор Ізмаїльського гуманітарного університету, Прикарпатського національного університету та Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Почесний член Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті.

Підготував 31 кандидата і 18 докторів наук.

В Україні та далеко за її межами відомий як талановитий вчений, потужний науковець-історик. Спеціалізується на проблемах теорії та методології історичної науки, історіографії, націєгенези та державотворення, соціально-економічного й політичного життя, національно-визвольних і суспільно-політичних рухів у ХІХ–ХХ ст. Автор понад 700 наукових публікацій, у т. ч. 30 монографій, низки навчальних посібників та брошур.

Ще в радянські часи брав участь у підготовці до видання VI тому «Истории Украинской ССР» та «Истории классов и социальных слоев Украинской ССР» (1984 р.). Підготував 17 статей до енциклопедичного довідника про громадянську війну в Україні (1984 р.). Співрозробник програми досліджень історії митної справи в Україні (для Академії митної служби), типової програми кандидатського іспиту із спеціальності 07.00.01 – історія України. Співавтор підручника з історії для учнів 9 і 10 класів загальноосвітньої школи.

Та особливо його науковий талант проявився в роки незалежності України. Серед найбільш відомих праць О.П. Реєнта, написаних одноосібно чи в співавторстві, «Робітництво України і Центральна Рада», «Україна: на межі цивілізацій (історико-політологічні розвідки)», «Українська революція і робітництво: Соціально-політичні та економічні зміни 1917–1920 рр.», «Українська національна ідея і християнство», «Українське наукове товариство. 1907–1921 роки», «У робітнях історичної науки», «Українські визвольні змагання», «Нариси з історії україн-

ської революції», «Україна в імперську добу (XIX–XX ст.)», «Перша світова війна і Україна», «Українська революція: Історичні портрети», «Україна соборна. Наукові розвідки і рецензії», «Усі гетьмани України. Легенди. Міфи. Біографії», «Промислове виробництво в містах і селах Подільської губернії кінця XVIII – початку XX ст.», «Нариси життя Літинщини 1917–1921 рр.: революційні події та повсякденність», навчальні підручники з історії України і всесвітньої історії: «Українська революція: Навчальний посібник», «Історія України: Навчальний посібник для 9-го класу», «Історія України. Новітня історія: Навчальний посібник для 10 класу», «Історія України: Кінець XVIII – початок XX століття: Навчальний посібник для 9 класу загальноосвітнього навчального закладу», «Історія України у 10 класі. Навчально-методичний посібник для вчителів» та інші.

Усі його наукові праці позначені актуальністю проблематики, солідною джерельно-методологічною базою, структурованою логікою викладу, образним, легким стилем, свідчать, насамперед, про чітку громадянсько-патріотичну позицію автора, глибину внутрішньої культури, широту світогляду, велику працездатність.

Олександр Петрович Реєнт – один із провідних краєзнавців України, координаторів краєзнавчого руху в державі. У 1980-х рр. був членом експертної комісії по пам'ятках республіканського Товариства охорони пам'яток історії та культури. У середині 1990-х років коло його обов'язків розширилося: у грудні 1996 р. обраний заступником голови Всеукраїнської спілки краєзнавців. Разом із академіком П.Т. Троньком відроджував краєзнавчий рух в Україні, наполегливо формував регіональні організації Спілки, жваво розробляв перспективні напрями та програмні положення діяльності краєзнавців. Як член редколегії взяв участь у підготовці видань «II з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців: Матеріали і документи» (1997 р.), «Історичне краєзнавство і культура: Наукові доповіді та повідомлення VIII-ї Всеукраїнської конференції» (У 2-х ч., 1997 р.). Увійшов до складу редколегії науково-популярного журналу «Краєзнавство», очолив журі секції «Історичне краєзнавство» всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких праць учнів – членів Малої Академії наук України. З 1999 р. – голова комісії з історії краєзнавства згаданої наукової установи.

У січні 2012 р. на V (позачерговому) з'їзді Національної спілки краєзнавців України делегати одноголосно обрали його очільником Спілки. У січні 2017 р. на VI з'їзді НСКУ краєзнавці знову знову виявили йому високе довір'я.

Як голова Спілки, головний редактор журналу «Краєзнавство», наукового збірника «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.» невтомно пропагує збережену джерелами історію України, свого рідного краю, її призабуті або заборонені свого часу для широкого оприлюднення сторінки, її знаних і незнаних героїв у своїх численних наукових публікаціях, виступах на наукових форумах, у пресі, телерадіопередачах, шляхом організації документальних виставок. Користується глибокою повагою та заслуженим авторитетом серед численного краєзнавчого загалу країни.

За сумлінну працю та сподвижницьку діяльність удостоєний високих відзнак і нагород. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (за цикл праць «Україна крізь віки»; 2001 р.), премії Президії НАН України ім. М.І. Костомарова (за цикл робіт з проблем історії та культури України; 2007 р.), премії ім. Д. Яворницького (2009 р.). Заслужений діяч науки і техніки України (за вагомих особистий внесок у розвиток краєзнавства і збереження національної історико-культурної спадщини; 1997 р.). «Відмінник освіти України» (за вагомих внесок у підготовку підручників, навчальних посібників та програм з історії України для закладів освіти; 1996 р.). Почесний краєзнавець України (за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини та природних скарбів України; 2016 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III, II та I ст. (за вагомих особистий внесок у дослідження історичної спадщини українського народу, багаторічну плідну наукову і громадську діяльність; 2006, 2013, 2019 рр.), відзнаками Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Національної академії наук України тощо.

Нехай Ваш науковий ужинок, здобутки на ниві громадської діяльності, шановний Олександр Петровичу, і надалі радують вагомим колом, а Ваша особистість продовжує вбирати усі найкращі риси людини творчої, патріотичної, відповідальної за день завтрашній. Світлої Вам долі!